No. ५५८६ - ब

Title तन्त्रवटधानिका

Author

Extent ८ Age +

Subject तन्त्रम् - संपूर्णम्

[illegible] [illegible]

तंत्राख्यानिका

तंत्राख्यानिका

नं० ५५१०

55776

नं० ५५५६६-च
तन्त्रवटधानिका (तन्त्रम्)
पत्राणि-९ (नव) (संपूर्णम्)

Complete

तंत्रधानिका

तं· ॐ श्रीगुरुचरणकमलेभ्यो नमः ॐ श्रण
था· म्यगुरुमीशानं सततं ज्ञवटथानिका स्व·
१ स्याभिनवगुप्तेन स्वशास्त्रदृष्टीमयेकृता १
अज्ञानं बंधने हेतुर्वंधनं ह्यपुनर्भवः पु
नर्भवश्च देहादौ वेद्ये स्वात्मत्वनिश्चयात् २
अहं स्वकृतकारीति स्वर्गादौ भोक्तृता मम
रस्मादिदेहतादात्म्यात्स्वर्गावीच्यादिषुद्भवः ३
अतो नात्मनि देहादौ गलिते स्वात्मनिश्चये
घटादिवदनात्मेति देहादिं स्थितमप्यमुं ४
पश्यतः पूर्वसंस्कारात्तथा देहेत्वयं गते अ
भोगिनः स्वसंस्काराभावाद्देहः कथं भवेत् ५
देहाभावे पि वैतस्य प्राणधी सूक्ष्मगोचरे श्रा

त्मसंस्कारसद्भावेभवेन्नद्रूपतापरं ६ प्रा·
णादावपितथस्तत्वात्मभावेपरिस्फुटं स
र्वावच्छेदहीनेनतदात्मतत्वंप्रकाशते ७ स्व
नवच्छिन्नरूपत्वादसंवेद्यंनउच्यते अवा·
च्छेदाजडंवेद्यमन्याधीनप्रकाशनं ८ स्व
प्रकाशैकरूपत्वाद्भावात्मत्वेनभासनात्
तथात्वेपिस्वतंत्रत्वाच्छक्तिमान्सशिवःस्मृतः ९
सर्वात्मभूतःसर्वार्थसम्पूर्णःस्वतंत्रकः।
स्वशक्त्याभासितानेनविश्वस्सपरमेश्वरः १०
सपरस्मान्नोमुक्तःसर्वावच्छेदवर्जनात् अ
न्येनतत्वतोमुक्ताश्चवच्छेदांशसंभवात् ११ ।
युतोयावत्तत्सर्वस्मिन्वेद्येवेद्यतयागतिः ता

ते॰ वद्वेद्यांश एकस्मिन्भवेत्तात्मत्वनिश्चयः ११
धा॰ यदा तु धरणीतत्त्वाच्छिवान्तं तत्त्वपञ्जरं अव
र च्छिन्नं भवेद्वेद्यमनन्योन्यात्मकं स्फुरत् १२
2 यदा तावति संवेद्ये ज्ञाने वेदकमस्मयत् ३
यतस्तदवच्छेदहीनं भाति परे शिवे १४ य
त्प्रकाशे प्रमातृत्वात्तेन तन्मेयभावतः मे
यत्वमस्यावच्छेदात्तस्यावच्छेदके सति १५
तदेवं च धरातत्त्वाच्छिवान्तं मातृनेतरत् ।
अमातृभावादेवास्य स्वप्रकाशात्मकं स्थितं
अप्रकाशं च नास्त्येव सत्ताप्राकाश्यमेव हि
तदा स्वयंप्रकाशत्वात्स्वयं सत्तास्य नो विना १६
पराधीनैव सत्तास्य पराधीनप्रकाशिनः प

रःप्रकाशात्तत्सोपि न तत्त्वसमपवयन् १८
अतःप्रकाशाधीनत्वात्तन्मात्रास्मिन्सार्वकालि
की नूनंप्रकाश एवास्ति योवच्छेदविवर्जितः १९
नत्रप्रकाशे भांत्येते स्वावच्छेदनियंत्रिताः मा
वाःप्रकाशस्थानंआहिविश्वाकारंहिताः २०
यथ्याचनेवभासंतेतथानउचिताःपुनः ते
षांप्रकाशकाभांतिस्वरूपंनास्तियेगादयः २१
प्रकाशाकान्वाश्चैनेषांशिवान्मत्वेपिछक्टे
वेद्यादन्योन्यतश्चायमवच्छेदोस्तियत्ततः २२
अप्रकाशात्वमप्यस्तितत्प्रकाशप्रकाशनो ।
गतास्तेपशवोभांतिशिवस्यैवस्वशक्तितः २३
अवच्छेदांशपतेषामप्रकाशास्थयःस्फुटः स

ने॰ पा॰ ३

3

विचित्रस्वभावत्वा देहप्राणादिनां गतः २४
देहादेरपि वैचित्र्याद्देवतिर्यङ्मनुष्यता वै
चित्र्यांतरतोत्रापि चैत्रमैत्रादिरूपता २५ य
था च पशवो भांति तथा केचन मांनिजा श्र
प्रकाशदशोद्भ्रंति देहप्राणतदात्मता २६
ते पत्तुद्वाश्च पतयो जीवन्मुक्ता महर्षयः ते॰
षां तत्तारतम्येन गुरुशिष्यादिनास्थिताः २७
तदेवं भेदवान्कृत्वे सृष्टिस्तत्स्थिरतास्थितिः
संश्लेशेनात्मक्रियातस्य संहारोनुग्रहः पुनः २८
स्वप्रकाशदशायं समस्तरूपायेकल्पनता हृ॰
दयान्निंदनेन तस्यनन्यसेवा ततिरोहितिः २९
एवं पंचविधं कृत्यं भासयन्परमेश्वरः यदा

मानिनिदेवास्यचित्वमैश्वर्यमेवच ३० तया
विश्वप्रकाशंशाश्वतंसःकस्याप्युपायतः वि
नैवकस्यचिच्छिन्नैरुपायैःसंस्क्रियादिभिः ३१
तदेवंवेद्यद्रूपत्वाद्बोद्धृत्वंबंधमुक्तता ३१।
तःसकलस्यात्माप्रकाशोभ्यधिकस्ततः ३२
सर्वातिरिक्तःसर्वात्मास्वतंत्रःसर्वशक्तितः स
र्वैःपूर्णोनवच्छिन्नःप्रकाशोभैरवःपुनः ३३
यद्रूपत्वेपराशक्तिःपुनराहृतिवर्जिता श्वा
न्यास्तत्वधीःप्राणमूर्त्यधियोजन्मतत्प्रोचिताः ३४
मूर्त्यंधीःप्राणइत्येतत्स्यजनेतीयतेपिच स्थै
र्यमस्यपरेदेहापेक्षयानन्तनत्वतः ३५ स्व
तःषड्विंशादंतःस्येतत्वेस्वात्मनिनिष्ठयात्

तं॰
धा॰
४
५

वेद्यांशोभुक्तिरस्मस्मादाहूतिःसोर्धतःपरे २८
यदासमस्तवेद्यांशासमुत्तीर्णंपरंमहः भा
तिमुक्तस्तदेवासौभैरवःपरमेश्वरः २९ इति
श्रीतंत्रधानिकायांप्रथममाह्निकम् १ ॥
उपायैर्नशिवोभातिभांतितेतत्प्रसादतः स
एवाहंस्वप्रकाशोभासेविश्वस्वरूपकः १
इत्याकर्ण्यसकृद्भावंगुरोःकेचननिश्चिताः
विनाभूयोनुसंधानेभांतिसंविन्मयाःस्थिताः
यथादर्शेघटादीनांस्थितिर्मिश्रेतरात्मिका
चिदात्मनितथामीषांभावानांचित्ररूपिणी २
आदर्शस्तुजडस्मात्रस्वतंत्रोभासतेयथा स्व
रूप्रकाशरूपत्वात्स्वतंत्रोभासतेतथा ३ ।

इत्येवं गुरुतः श्रुत्वा वाक्यं तद्भावनाक्रमात् ।
भूयोभूयोनुसंधानात्कोपियातिशिवात्मतां ५
नाहं देहात्मको नाहं कर्माधीनो न मे मलः ना
स्मेन प्रेरितोस्मीति किंत्वेतद्धि परीतकं ६ ३
त्यं विकल्पं संहृत्य स्पष्टविद्यात्मतां नयन् ।
कश्चिद्याति समावेशं यत्नः श्रीगुरुवाक्यतः ७
स्वप्रकाशं समस्तात्मतत्त्वमात्रादिकं त्रयं श्रो
नः कृत्वा स्थितं ध्यायेद्धृदयानंदधामनि ८ त
द्वादशमहाशक्तिरश्मिचक्रेश्वरं विभुं व्यो
मभिर्निःसरद्ध्यायेद्बाह्ये सृष्टिं स्थितिं दधत् ९
पश्चाद्ग्रस्तसमस्तांतर्भावमत्तानमात्मनि वि
श्राम्येत्पुनरप्येवं ध्यानाभ्यासात्स्वयात्मनः ९

तं. पा. ५

5

प्राणोऽयमयः पूर्वंततउल्लसतिस्फुटं मे
यंश्वरयमेतेनसहसैवांशप्रपद्यते ११ तदा
वस्तंजिहीर्षंतसंहृत्यासृणींतांव्रजेत्‌ यता
वदत्रसंधत्तेसमविश्रांतयस्त्विमाः १२ उ
न्मिषन्तोन्मिषिततासंख्येवैकविंशतिः
श्रानन्दउद्भवःकंपोनिद्रा १३
तत्रोत्तरोत्तरावेशभेदात्संचोत्तरंचयत्‌ ।
त्रितयेस्त्वंस्तष्टिसंहारवीजकं १४
योगिनीहृदयानंदव्योमभूमंप्रदायतः स्व
वक्रेतरथुगमात्मलिंगनादात्मनिश्रयः १५
श्रीमदाचार्यचक्रस्योमंत्रवीर्येनतत्त्वमं स्व
ष्टोनरशक्तविएंमेत्राःप्राणपथेयतः १६

एवंधीप्राणसंचारद्वारेणांतःसमाविशन्
शांभवीपरमांधारामाणवेनप्रपद्यते ७
तदेवंत्रिविधंप्राप्यगुरोरावेशमुत्तमं गुरु
मभ्यर्चयेद्धीमान्देहसर्वस्वदानतः ८
नैनंप्रकोपयेन्नास्यवाक्यंकिंचनलंघयेत्
अविचारितमप्याशांकुर्यादाज्ञानंस्थिरंतथा १ ९
इतिश्रीतंत्रधानिकाद्वितीयमाह्निकम् २ ॥
एवमाभ्यंतरीसत्ताशिवनाथात्मभागिनी
यथाभवेत्तथाप्रोक्तंबाह्येदानींनिगद्यते १
बाह्योभेदोद्विधादृष्टःक्रियातोरूपतस्तथा
एकस्मिन्नपिकालात्मानन्यायोदेशतःपरः २
क्रियास्वात्मपरिस्पंदःततःप्राणेपतन्कृते ।

ते॰ कालं वै चित्रमित्येवं संवित्स्पंदादिकं न हि ३
पा॰ यथा संविद्दृढात्मासौ चिदात्मेति निरंगिता
८ शक्तिस्तथा विचित्रेयं सृष्टिसंहारविभ्रमः ४
6 स्वमसंकल्पमायायां शक्रियावैचित्र्यविचित्रितः
विचित्रः कालपक्वोयं संसारस्पंदईदृशः ५
पार्थिवं प्राकृतं वैष्णवं शाक्तं चांडचतुष्टयं वि
चित्रदेशभुवनतत्त्वात्मकमिदं स्फुरत् ६
ममैवांतरतः सर्वं देशकालात्मिकाभिदा
ऽतः कस्मादहमेवैकश्चितिस्तानाद्धि मुक्तता ७
यावद्विचित्रवाह्येहितत्त्वषट्त्रिंशतः परं मा
नसंवेनिविभ्रांत्या विनासंवित्स्वयं यतः ८
कठिनं द्रवमन्तःसंस्पर्शनं सावकाशता ।

पंचभूतानिविज्ञाणितन्मात्राणितन्गुणाः ९
गंधोरसोरूपमथस्पर्शःशब्दोविशेषकाः प
तेषांग्राहकंचात्तंपंचधाज्ञानशक्तिजं १०।
क्रियाशक्त्युत्थमन्यच्चतत्कर्मेंद्रियपंचकं
संकल्पनिश्चयेमानेतदंतःकरणत्रयं ११
इयतोवेद्यजातस्ययदभिन्नंवपुःपुरा तस्य
यातमियदेहंजडंतद्वेदकःपुमान् १२ सो
प्रकाशप्रकाशात्माषट्कंचुकपरिच्छिन्नः किं
चित्करोमिजानामिनश्चेदंशक्तिमानिह १३
यतोस्मिसोऽपनैवैनेकस्ताविद्यसरक्षयः का
लश्चसर्वतत्वानांपूर्णेभूमिर्निवासस्थाः १४
श्वप्रकाशांशगलनेप्रकाशस्यस्फुटास्थितिः

ने·
या·

प्रकाशदर्पणेभावदर्शनेनतदभेदतः १५ भा
वानांभासनेष्वच्छः प्रकाशइतिपंचधा वि
धातत्वात्सदाशिवंनैनंतदभिन्नःपरःशिवः १६
उपदेशनयासोपिस्यादवच्छेदमागतः
षट्त्रिंशंपरंधामयत्रेदंविश्वकंस्फुरेत् १७
अनेकमपिनत्वस्ययोभेदोज्ञात्वभेदतः य
थाहंवेद्मितथामयाज्ञातंशिवेनवा १८
इत्येवंस्वात्मनःसर्वमंत्रःपश्यन्त्वसंविदा
गलिताशेषभेदांशोभैरवीभावमश्नुते १९
इयद्युडमंकंनक्कोपिस्वयमेवावबुध्यते कश्चि
द्गुरूपदेशेनशास्त्राद्वाषद्दयात्त्रयात् २० गु
रोस्त्वभ्यस्तविज्ञानोदीक्षयासविमृश्यते दी

ताचक्षामयीनाममंत्रनादात्म्यदायिनी २१
चर्यामात्रेणदेहान्तेसम्यक्समयपालनात् ।
साचसर्वाध्वसंपूर्णमंत्रसंविदभेदिता २२
गुरूणानुग्रहधियाशिष्येयदवलोकनं पौ
त्रिकोसाउनश्चर्यामात्रेणशायनेयया २३
परेशिवत्वमभ्येतिविनापिज्ञानयोगतः
साचक्रमात्क्रमंशिष्यचितःशिवनियोजनं २४
अतिक्रमस्यषड्विंशाद्दंतमध्यानमादरात् ।
सात्वस्येशामभृत्तोवामनेहरस्यपदवा २५
गुर्वैनेवासितहेधुमुक्तौन्याच्छक्तिपातनतः
स्थावरेषुषदीक्षाद्विमष्टष्वपिनिरूपिता २ ६
तेत्वनज्ञानहेतुत्वात्साधकाग्रवोपिवा

तं·
था·
८
8

समस्तज्ञानसंभारपूर्णस्वात्मविकासनः २
वोढुमसमर्थकानां नीयो निष्कामस्तु गुरूत्तमः
सर्वसंपूर्णकृत्यस्य स्वात्मार्थे नभिलाषिणः
पारिशेष्यात्परार्थैव वह्यनपाया क्रियेष्टावत्
नित्यं नैमित्तिकं चैव गुरुः समयपुत्रके २८
हृदयेष्वुपदिदेशाद्यः स्वयं नित्यमुपाचरेत्
नैमित्तिकं गुरुः कुर्यात्स्वपर्वदिनान्तरं २९
यत्र सिद्धाश्च खेचर्यः संकेतं च क्रियेरपरा ३०
वित्तकविधिस्वात्मीयः समग्रं प्रपूरयेत् ३१
नैमित्तिके पुत्रकस्यं सर्वथास्मुपाचरेत्
शक्तिस्तद्भेदभेदेन स्वानंदात्मकवस्तुनि ३२
तद्रसासारधान्न्या क्रियापुत्रको विधिस्त्वयं

मात्त्रिमात्मध्यवर्षैवाजन्ममध्येघवापुनः ३३
सत्वेनविधिनाहूतिस्तद्दिचर्यात्रपूरिता ३४
पूर्णैचर्यायोगेनचर्यापायैकसुक्तिकः ३४
सुक्तोविघ्नव्रजेनस्मात्सर्वथापूरयेद्विधिं ।
कश्चिदीशेच्छयासम्यगनाश्वस्तोपिचेनसा ३५
निंदन्नेवव्रजेस्पूर्यांसतिरोहितउच्यते निं
यमानेमहामंत्रविद्याचर्यादिकोपजं ३६
पाष्मैषाप्यानयेद्घोरेयाननाधाग्निसर्वथा ।
कस्यापिन्ननिरोभूतहहनेरपिपुनर्निजं ३७
हृदयेसम्यगाश्वासादविघ्नेशिवतांव्रजेत्
एवंश्रीप्राणसंवंधादानराहाव्तनोपिच ३८
चर्ययायःसमावेशःसरुद्राणवउच्यते न

तं·
या·
९
9

स्मिन्नूढः समभ्येति शाक्तमस्मात्स्वशांभवं
रूपं ततः परं एवं सम्यक्परं रूढस्तन्मयो भवेत् उ
ल्काहस्तो यथा कश्चिद्द्रव्यमादाय तां त्यजेत्
ष· ज्ञानेन ज्ञेयमालोक्य तथा ज्ञाने त्यजेदि
ति उक्तं श्रीकालपादादौ ज्ञानेनेवं न तन्त्रसंव
धा ज्ञप्तिसाधनमेवोक्तं न त्वेयं परमं पदं
पषाभिनवगुप्तेन रचिता तन्त्रधानिका धर
ह्रद्रूमो यस्य रूपस्य शिवकल्पमहीरुहः
इति श्रीतन्त्रधानिकायां न्तनीयमाह्निकम्
२ ॥ समाप्तेयं तन्त्रवटधानिका शिवा
यास्तु नराणां नत्सन् ॥ इति शिवम् ॥